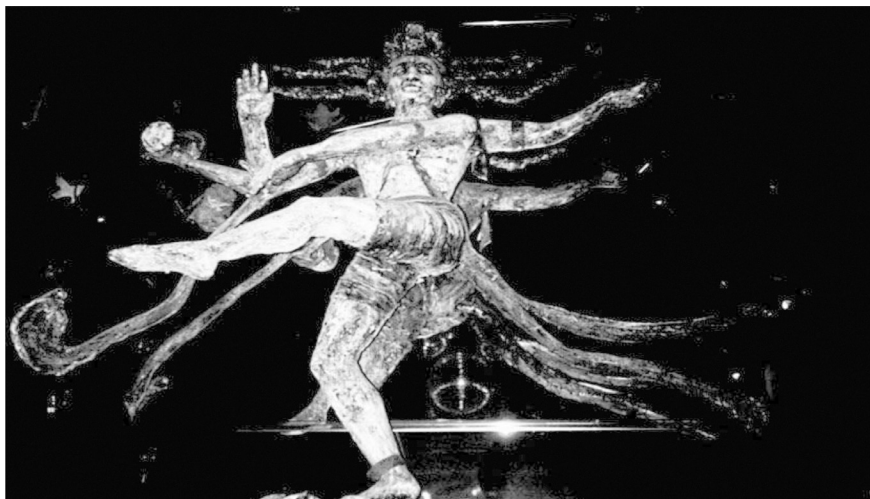

ภาพ: พระศิวนาฏราช
ที่มา: ศิริวัสต์ กาวิละนันท์

ตำหนักทรงเจ้าในประเทศไทย: ความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์ และการจำแนกตามกลุ่มความหมายในการตั้งชื่อ

Spirit Medium's House in Thailand: Grammatical Relations
and Classification according to Semantics Field in Naming

ศิริวัสต์ กาวิละนันท์¹

Siravast Kavilanan

Email: siravast.ka@gmail.com

พูนพงษ์ งามเกษม²

Poonpong Ngamkasem

ภัทรพงษ์ ผลโกชนี³

Phattharaphong phonphot

Received: October 10, 2021

Revised: January 1, 2022

Accepted: January 20, 2022

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา
Assistant Professor Dr., School of Liberal Arts, University of Phayao

² รองศาสตราจารย์, คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา
Associate Professor, School of Liberal Arts, University of Phayao

³ นิสิตระดับปริญญาตรี, วิทยาลัยการศึกษา และ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา
Undergraduate student, School of Education and School of Liberal Arts, University of Phayao

บทคัดย่อ

การทรงเจ้าเป็นความเชื่อที่อยู่คู่กับสังคมไทยมานาน ในปีพ.ศ. 2564 มีรายชื่อตำหนักทรงเจ้าในประเทศไทยถึง 108 รายชื่อ ชื่อตำหนักทรงเจ้าเหล่านี้ตั้งชื่อต่างกันไปและมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว การวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์และศึกษากลุ่มความหมายในการตั้งชื่อตำหนักทรงเจ้าในประเทศไทย โดยการเก็บข้อมูลจากแผนที่กูเกิล จำนวน 108 รายชื่อ ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์พบว่า รายชื่อดังกล่าวมีโครงสร้างสามัญ 27 รายชื่อ คิดเป็นร้อยละ 25.00 ของรายชื่อทั้งหมด มีขีดชั้นความซับซ้อนระหว่างหน่วยหลักกับหน่วยขยายตั้งแต่ 2-4 ชั้น เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ความซับซ้อน 2 ชั้น จำนวน 52 รายชื่อ ของรายชื่อทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 48.15 ของรายชื่อทั้งหมด ซับซ้อน 3 ชั้น จำนวน 22 รายชื่อ คิดเป็นร้อยละ 20.37 ของรายชื่อทั้งหมด และซับซ้อน 4 ชั้น จำนวน 7 รายชื่อ คิดเป็นร้อยละ 6.48 ของรายชื่อทั้งหมด เมื่อจำแนกกลุ่มความหมายพบว่า หน่วยหลักมีชื่อกลุ่มญาติพี่น้องมากที่สุด จึงแสดงให้เห็นบทบาทความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งศักดิ์สิทธิ์กับเจ้าของตำหนักทรงเจ้าและผู้คนที่ศรัทธา ส่วนในหน่วยขยายมีชื่อของสิ่งศักดิ์สิทธิ์มากที่สุด รวมทั้งมีโครงสร้างที่ซับซ้อนมากกว่าหน่วยหลัก จึงแสดงให้เห็นว่า หน่วยขยายเป็นส่วนที่จะระบุตัวตนหรือแสดงตัวตน พร้อมกับแสดงอิทธิฤทธิ์หรือบารมีของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ดังนั้นจึงแสดงให้เห็นว่าแม้สังคมไทยจะมีศาสนาพุทธเป็นศาสนาหลักของชาติ แต่การดำเนินชีวิตของคนไทยก็ยังมีความเชื่อและความศรัทธาต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในศาสนา “พราหมณ์-ฮินดู” และในลัทธิ “ผี” ที่เป็นความเชื่อดั้งเดิมควบคู่กันไปได้อย่างลงตัว

คำสำคัญ: ความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์ การจำแนกตามกลุ่มความหมาย การตั้งชื่อตำหนักทรงเจ้า

Abstract

Spirit mediumship is a belief that has been associated with Thai society for a long time. In 2021, there are 108 spirit medium's houses in Thailand. These spirit medium's houses have different and unique names. This research aimed to study the grammatical relations and classification according to semantics field in naming of the spirit medium's houses in Thailand. The data of 108 spirit medium's houses were collected

from Google Maps. The results of the analysis of grammatical relations revealed that the names of 27 spirit medium's houses had a general structure, accounted for 25.00% of the total name lists. The syntactic hierarchy of complexity between the head nouns and the noun modifiers ranged from 2-4 syntactic hierarchies, in descending order as follows: 52 names with 2-syntactic hierarchy of complexity (48.15%); 22 names with 3-syntactic hierarchy of complexity (20.37%), and 7 names with 4-syntactic hierarchy of complexity (6.48%). When the semantics field was classified, it was found that the head nouns consisted of kinship terms the most, showing the relationships among the sacred things and the owners of the spirit medium's house and the people having faith in them. The noun modifiers contained the names of sacred things the most and had a more complex structure than those in the head nouns. This indicates that the noun modifier is the part that identifies or reveals the identity of sacred things as well as expressing their power or charisma. Therefore, it points out that although Thai society has Buddhism as the main religion, there are beliefs and faiths in the sacred things in "Brahmin-Hindu" and "spirit" cults, traditional beliefs that perfectly go together in Thai people's way of life.

Keywords: grammatical relations, semantics field, naming, spirit medium's house

บทนำ

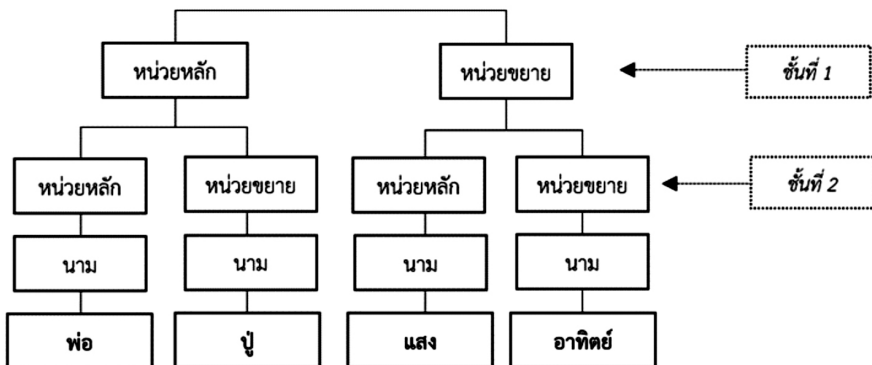
สังคมไทยแม้จะอ้างว่าเป็นสังคมแห่งพุทธศาสนาเพราะมีวิถีชีวิตที่สัมพันธ์กับคติทางพุทธศาสนาหรืออาจกล่าวในทำนองที่ว่าเป็นสังคมที่มีศาสนาพุทธเป็นพื้นฐานการดำเนินชีวิต (Hongladarom, 2009) แต่ความเชื่อเรื่องการทรงเจ้า (spirit medium) หรือการเข้าทรงกลับเป็น "ความเชื่อ" (Beliefs) ที่ผสมผสานไปกับการดำเนินชีวิตของคนไทย (Kittiasa, 2001) นักวิชาการกลุ่มหนึ่งเชื่อว่าเป็นวิถีชีวิตที่ผสมผสานไปกับอิทธิพลของความเชื่อเรื่องผีที่เป็นความเชื่อดั้งเดิมของคนไทย

(Wongthai, 2012; Shoocongdej, 2016, p. 59) ตลอดจนอิทธิพลของศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ที่เข้ามาผสมผสานและกลมกลืนกับวิถีชีวิตคนไทย (Phongsawat, 2013) หรือที่เรียกว่า การกลมกลืนระหว่างวัฒนธรรม (cultural assimilation) ที่คนพื้นเมืองอย่างคนไทย เลือกที่จะยอมรับวัฒนธรรมจากวัฒนธรรมที่มีอำนาจเหนือกว่า เช่น วัฒนธรรมเขมร (Pongsapich, 2006, pp. 15-21) จนเป็นวิถีชีวิตพุทธ-ผี-พราหมณ์ของคนไทยมา จนทุกวันนี้ สะท้อนได้จากประกาศราชกิจจานุเบกษาในเล่มที่ 7 หน้า 379 เกี่ยวกับ “การเข้าทรง” ว่า “ก็ยังมีชาวเจ้าเข้าทรงที่ตำบลโน้นตำบลนี้บอกเหตุการณ์ว่าเพลิงจะไหม้ ตำบลโน้นตำบลนี้ต่อไปอีก” (Forbid Thailand and China to worship in different places and graciously to sell fresh water to the people, 1890) แสดงว่า ความเชื่อเรื่องการทรงเจ้าเป็นความเชื่อที่ผสมผสานกับวิถีชีวิตคนไทยมากกว่าร้อยปีแล้ว

การทรงเจ้าอาจต้องถือว่าเป็นความเชื่อหนึ่งที่กลายเป็น “อาชีพร” เช่นที่ NGThailand (2018) กล่าวไว้โดยสรุปว่า “*ร่างทรงเป็นอาชีพที่ประสบความสำเร็จ เพราะเป็นผู้ที่แสดงตนว่าเข้าใจและสามารถคลี่คลายปัญหาของผู้คนได้อย่างน่าอัศจรรย์*” จึงไม่แปลกที่จะมีผู้สถาปนาตนเองเป็น “คนทรง” หรือ “ร่างทรง” และเมื่อสืบค้น (search) ตำแหน่งทรงเจ้าในแผนที่กูเกิล (google map) ก็พบว่า ในปีพ.ศ. 2564 มีตำแหน่งทรงเจ้าถึง 108 รายชื่อ กระจายตัวทุกภาคของประเทศไทย ในจำนวนนี้มีทั้งตำแหน่งทรงเจ้าที่เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำท้องถิ่น เช่น “*ตำแหน่งเจ้าแม่ทับทิมทอง*” จังหวัดชลบุรี ตำแหน่งทรงเจ้าที่เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในศาสนาพราหมณ์-ฮินดู เช่น “*ตำแหน่งพ่อปู่พญาครุฑ*” ตำแหน่งทรงเจ้าที่อ้างอิงตัวละครในวรรณคดี เช่น “*ตำแหน่งพ่อปู่ทศกัณฐ์*” รวมถึงตำแหน่งทรงเจ้าบุคคลต่าง ๆ ในศาสนาพุทธด้วย เช่น “*ตำแหน่งพระโพธิสัตว์กวนอิม*”

จากชื่อตำแหน่งทรงเจ้าข้างต้น ทำให้ตั้งข้อสังเกตได้ว่า นอกจากภาษา จะมีผลิตภาวะสูง (productivity) คือสามารถผลิตได้อย่างหลากหลาย (Matthews, 1991; Singnoi, 2005) แล้ว ความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์ที่หน่วยสมาชิกทำหน้าที่เป็น หน่วยหลักกับหน่วยขยายของชื่อตำแหน่งที่ตั้งขึ้นนั้นก็มีความน่าสนใจ เพราะชื่อตำแหน่งแต่ละชื่อมีโครงสร้างความซับซ้อนที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ เมื่อนำแนวคิดเรื่อง **ความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์ (grammatical relations)** ที่ใช้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง หน่วยหลักกับหน่วยขยายมาศึกษาการตั้งชื่อตำแหน่ง จึงเป็นแนวคิดที่จะแสดงให้เห็น ความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยประกอบคือหน่วยหลักกับหน่วยขยายที่นำมาใช้ตั้งชื่อ ดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ชื่อตำแหน่งที่มีโครงสร้างมากกว่าหน่วยหลัก 1 คำ และหน่วย

ขยาย 1 คำ ซึ่งเป็นโครงสร้างความสัมพันธ์ที่ซับซ้อน เช่น “ตำหนักพ่อปู่แสงอาทิตย์” มีโครงสร้างความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์ดังนี้

ภาพที่ 1 โครงสร้างความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์ของชื่อตำหนักพ่อปู่แสงอาทิตย์

ความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์ข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การตั้งชื่อตำหนักดังกล่าว มีโครงสร้างความซับซ้อนมากกว่า 1 ชั้น โดยชั้นที่ 1 ประกอบด้วยคำว่า “พ่อปู่” เป็นหน่วยหลัก และคำว่า “แสงอาทิตย์” เป็นหน่วยขยาย ทั้ง 2 หน่วย ต่างมีโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยหลักกับหน่วยขยาย ดังแสดงในโครงสร้างความซับซ้อนในชั้นที่ 2 ที่คำว่า “พ่อปู่” มีคำว่า “พ่อ” เป็นหน่วยหลัก และคำว่า “ปู่” เป็นหน่วยขยายเพื่อให้ความหมายว่าเป็นคนผู้ชายที่อาวุโสกว่าพ่อ เช่นเดียวกับคำว่า “แสง” เป็นหน่วยหลัก คำว่า “อาทิตย์” เป็นหน่วยขยาย ความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์เช่นนี้ ถือว่ามีโครงสร้างที่ซับซ้อน (complex structure) คือมีระดับชั้นทางวากยสัมพันธ์ระหว่างหน่วยหลักและหน่วยขยายทั้งชั้นหลัก (main class) และชั้นย่อย (sub class)

ขณะเดียวกัน เมื่อพิจารณาการจำแนกกลุ่มความหมาย (semantic field) พบความน่าสนใจ 2 ประเด็น กล่าวคือ การตั้งชื่อในหน่วยหลักเป็นการนำคำในกลุ่มญาติพี่น้องหรือศัพท์เครือญาติ (kinship term) ทั้ง 2 คำ มาใช้อ้างถึงตัวตนของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่จะสัมพันธ์กับตัวของคนทรงกับสังคม ซึ่งแสดงความสัมพันธ์คือ ญาติพี่น้อง + ญาติพี่น้อง ส่วนการตั้งชื่อในหน่วยขยายนั่น เป็นการใช้อ้างอิงของสิ่งศักดิ์สิทธิ์คำเดียวเพื่อต้องการให้ได้ทราบว่าตำหนักทรงดังกล่าวเป็นตำหนักทรงของสิ่งศักดิ์สิทธิ์องค์ใด ทำให้การตั้งชื่อดังกล่าวมีความสัมพันธ์ทางความหมายคือ [ญาติพี่น้อง +

ญาติพี่น้อง] + ชื่อของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ดังนั้น ข้อมูลการวิจัยและเมื่อทดลองวิเคราะห์เป็นวิจัยนำร่อง (pilot study) จึงแสดงให้เห็นความน่าสนใจที่นำมาสู่คำถามวิจัยครั้งนี้ประการหนึ่งว่า การตั้งชื่อตำหนักมีวิธีการตั้งชื่อตำหนักทรงเจ้าวิธีการใดเพื่อชวนให้ผู้คนนับถือและศรัทธาต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ผู้ทรงเจ้าได้อ้างถึง

เมื่อทบทวนงานวิจัยการตั้งชื่อ 10 ปีที่ผ่านมา พบงานที่ศึกษาเป็นจำนวนมาก อาทิ การศึกษากลวิธีการตั้งชื่อยันต์ของคนไทย (Petthongna, 2011) การตั้งชื่อโครงการหมู่บ้านจัดสรรในจังหวัดเชียงใหม่ (Chaisomkhun, 2017) ลักษณะภาษาในการตั้งชื่อเพชบุ๊กของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดขอนแก่น (Thepkraiwan & Sroikudrua, 2018) การตั้งชื่อสุนัขในประเทศไทย: ภาพสะท้อนสังคมไทย (Mueansamai, 2019) รำแม่บทใหญ่: การตั้งชื่อและภาพสะท้อนสังคมวัฒนธรรม (Rattanawijan & Srimuang, 2020) การศึกษาส่วนใหญ่เป็นทั้งการศึกษาโครงสร้างของการตั้งชื่อและความหมายของการตั้งชื่อ มีเพียงงานของ Petthongna (2011) เท่านั้น ที่ศึกษาการตั้งชื่อสิ่ง (things) ที่สัมพันธ์กับความเชื่อของคนไทยเช่นงานวิจัยครั้งนี้ ขณะเดียวกัน การศึกษาความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์ที่แสดงความซับซ้อนของโครงสร้าง จะพบในการศึกษาภูมินาม (Toponyms) ได้แก่ การศึกษาภูมินามของหมู่บ้านในเขตภาคเหนือตอนล่างของ Jiranantanaporn and Singnoi (2005) และงานที่ศึกษาการสร้างคำประสมในสมัยสุโขทัย ของ Kavilanan (2011)

กล่าวถึงแนวคิดเรื่อง “ความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์” ในที่นี้ กล่าวได้ว่าเป็นความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยประกอบทางวากยสัมพันธ์ของหน่วยประกอบที่ทำหน้าที่เป็น “หน่วยหลัก” กับ “หน่วยขยาย” (Singnoi, 2005, p. 13) ดังนั้นความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์ในการตั้งชื่อตำหนักทรงเจ้าในงานวิจัยนี้ จึงเป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยหลักและหน่วยขยายของชื่อตำหนัก โดยหน่วยประกอบนั้นอาจมีโครงสร้างสามัญ (general structure) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยหลักกับหน่วยขยายในชั้นหลักเพียงชั้นเดียว หรือมีโครงสร้างที่หน่วยหลักและ/หรือหน่วยขยายมีระดับชั้นทางวากยสัมพันธ์ (syntactic hierarchy) ของหน่วยประกอบที่ซับซ้อนซึ่งไม่ได้พิจารณาจากจำนวนคำ (Singnoi, 2005, p. 93) แต่พิจารณาจากความซับซ้อนทางโครงสร้างที่ประกอบด้วยชั้นหลักและชั้นย่อยของหน่วยประกอบแต่ละหน่วย

การวิจัยนำร่องได้พบความน่าสนใจอีกประการคือหน่วยประกอบที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยหลักจะแสดงความหมายที่สื่อถึงสถานะของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ซึ่งเจ้าของตำหนักทรง

ต้องการแสดงว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์มีสถานะใด สัมพันธ์กับสังคมอย่างไร ส่วนหน่วยประกอบที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยขยาย จะแสดงความหมายที่สื่อถึงบทบาทหรือตัวตนของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ว่าเป็นผู้ใด และยังมีพลาภาพหรืออิทธิฤทธิ์อย่างไร ดังนั้น แนวคิดที่สัมพันธ์กับการศึกษาความสัมพันธ์ทางความหมายระหว่างหน่วยประกอบนั้นคือ “การจำแนกกลุ่มทางความหมาย” (semantics field) หรือการจัดกลุ่มทางความหมาย ซึ่งเป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญต่อการจัดองค์ประกอบคำที่มีความสัมพันธ์ทางความคิดและความสัมพันธ์ทางความหมายกับคำอื่น ซึ่ง Lehrer (1974) อธิบายว่า วงความหมายคือการเชื่อมโยงคำด้วยวงความคิด (conceptual domain) และจะมีความสัมพันธ์ทางความหมายกับคำอื่น ๆ เช่นเดียวกับ Nida (1975) อธิบายว่า คำแต่ละคำไม่อาจจะอยู่ตามลำพังได้แต่จะมีความสัมพันธ์กับคำอื่น ทำให้สามารถนำคำที่มีความหมายต่าง ๆ มาจัดเรียงความหมายให้อยู่ในวงความหมายเดียวกันได้ ดังนั้น การศึกษาการจำแนกกลุ่มทางความหมายของการตั้งชื่อตำหนักทรงเจ้าในครั้งนี้ จึงเป็นการศึกษาวิเคราะห์ความหมายของคำแต่ละคำที่ใช้ในการตั้งชื่อตำหนักซึ่งมีความหมายเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน ซึ่งความหมายที่เชื่อมโยงกันนี้จะแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ทางความหมายที่ส่งผลต่อความเชื่อและความศรัทธาต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เจ้าของตำหนักทรงเจ้าอ้างถึง

การศึกษาของ Jiranantanaporn and Singnoi (2005) นอกจากทำให้เห็นการใช้ความหมายในลักษณะต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กับการตั้งชื่อแล้ว ประการที่สำคัญที่สุดคือ ยังทำให้เข้าใจความซับซ้อนทางความคิดที่สะท้อนผ่านความซับซ้อนทางโครงสร้างวากยสัมพันธ์ด้วย งานวิจัยนี้เช่นเดียวกันได้ใช้แนวคิดเรื่องความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์ร่วมกับการศึกษาการจำแนกกลุ่มทางความหมาย เพื่อจะแสดงให้เห็นถึงความคิดอันซับซ้อนของผู้ตั้งชื่อตำหนักทรงเจ้าที่ได้สัมพันธ์กับความเชื่อและความศรัทธาต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในศาสนาพราหมณ์-ฮินดูและลัทธิบูชาผีซึ่งแสดงออกผ่านความหมายที่ต่างกัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์การตั้งชื่อตำหนักทรงเจ้าในประเทศไทย โดยใช้แนวคิดเรื่องความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์และการจัดกลุ่มความหมาย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ด้วยวิธีการ

พรรณนาแล้วใช้คำร้อยละเป็นข้อมูลสนับสนุนการพรรณนา เก็บข้อมูลโดยใช้คำว่า “ตำหนัก” จากแผนที่กูเกิล (google map) ในประเทศไทย แล้วกำหนดเกณฑ์การคัดออกของข้อมูล (exclusion criteria) คือ จะคัดรายชื่อตำหนักที่เป็นเรือนที่อยู่ของเจ้านาย (royal residences) ออกก่อน จากนั้นตรวจสอบรายชื่อตำหนักที่ได้จากการคัดออกของข้อมูลอีกครั้ง จึงทำให้ได้ข้อมูลทั้งสิ้น 108 รายชื่อ

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล เริ่มด้วยการนำรายชื่อตำหนักดังกล่าวมาจำแนกออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ใช้คำว่า “ตำหนัก” กับส่วนที่เหลือ ซึ่งส่วนที่เหลือนี้จะเป็นข้อมูลที่นำมาใช้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์ที่จะจำแนกหน่วยประกอบออกเป็นหน่วยหลักกับหน่วยขยาย สำหรับคำภาษาบาลีและคำภาษาสันสกฤตหรือชื่อเฉพาะของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เช่น อวโลกิเตศวร นาคราช จะไม่วิเคราะห์แยกองค์ประกอบของหน่วยหลักกับหน่วยขยาย เพราะคำลักษณะเช่นนี้เป็นคำที่ยืมมาทั้งคำ ไม่ได้ยืมกลวิธี (Indrambarya, 2016, p. 6) แต่สำหรับชื่อภาษาไทยที่เป็นคำประสม (compound word) เช่น ตาไฟ สามตา วังชมพู จะนำมาวิเคราะห์แยกหน่วยประกอบเป็นหน่วยหลักกับหน่วยขยาย จากนั้นจะนำหน่วยประกอบทั้งหน่วยหลักและหน่วยขยายดังกล่าวไปวิเคราะห์กลุ่มความหมายแต่ละหน่วยอีกครั้ง สำหรับชื่อที่มี 2 คำแต่มีความหมายเหมือนคำเดียว (idiosyncratic meanings) เช่น อนันตนาคราช ไกรบุตร อุปฮาด จะวิเคราะห์เป็น 1 ความหมาย เพราะเป็นคำนามเฉพาะ

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์และการวิเคราะห์การจำแนกกลุ่มทางความหมายการตั้งชื่อตำหนักทรงเจ้า จำนวน 108 รายชื่อ มีผลการวิเคราะห์ในแต่ละส่วนดังนี้

1. ความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์ของการตั้งชื่อ เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ในลักษณะหน่วยหลักกับหน่วยขยาย ซึ่งความสัมพันธ์ดังกล่าวมีความซับซ้อนของโครงสร้างที่แตกต่างกันไปตามแต่ที่เจ้าของตำหนักทรงเจ้าจะสร้างคำขึ้นมาเพื่อขยายความซับซ้อนของความสัมพันธ์ดังกล่าวมีลักษณะต่าง ๆ ได้แก่ การตั้งชื่อตำหนักทรงเจ้าที่เป็นโครงสร้างสามัญที่ไม่มีมีความซับซ้อน และตำหนักทรงเจ้าที่มีความซับซ้อนตั้งแต่ 2 ชั้น 3 ชั้น และ 4 ชั้น ดังนี้

ตารางที่ 1 ขีดขึ้นความซับซ้อนของชื่อตำแหน่งทรงเจ้า

ลำดับที่	ขีดขึ้นความซับซ้อน	จำนวน (รายชื่อ)	ร้อยละ
1	โครงสร้างความซับซ้อน 2 ชั้น*	52	48.15
2	โครงสร้างสามัญ (ไม่มีความซับซ้อน)	27	25.00
3	โครงสร้างความซับซ้อน 3 ชั้น*	22	20.37
4	โครงสร้างความซับซ้อน 4 ชั้น*	7	6.48
รวม		108	100

จากตารางข้างต้นแสดงให้เห็นว่าโครงสร้างสามัญ มีจำนวน 27 รายชื่อ คิดเป็นร้อยละ 25.00 ของจำนวนรายชื่อทั้งหมด ส่วนโครงสร้างความซับซ้อนตามลำดับที่ 1 3 และ 4 รวมกันแล้วมีจำนวนมากถึง 81 รายชื่อ คิดเป็นร้อยละ 75 ของจำนวนรายชื่อทั้งหมด ในจำนวนนี้โครงสร้างความซับซ้อน 2 ชั้น เป็นโครงสร้างความซับซ้อนที่มีจำนวนมากที่สุด คือมีจำนวน 52 รายชื่อ คิดเป็นร้อยละ 48.15 ของจำนวนรายชื่อทั้งหมด ซึ่งจะมีรายละเอียดดังหัวข้อต่อไป

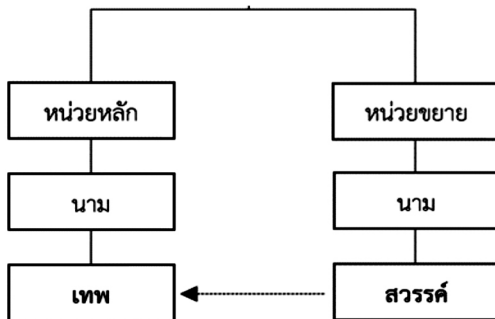
1.1 การตั้งชื่อที่ความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์เป็นโครงสร้างสามัญ

เป็นความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยหลักกับหน่วยขยายที่หน่วยหลักกับหน่วยขยายมีโครงสร้างในชั้นหลักชั้นเดียวแต่ไม่มีโครงสร้างความสัมพันธ์ลักษณะหน่วยหลักกับหน่วยขยายในชั้นย่อย ผลการวิเคราะห์พบว่าจะมีทั้ง 1) ความสัมพันธ์ที่หน่วยหลักกับหน่วยขยายเป็นคำนามกับคำนาม (noun-noun structure) และ 2) ความสัมพันธ์ที่หน่วยหลักกับหน่วยขยายมีความสัมพันธ์แบบแสดงไวยากรณ์ประโยค (synthetic structure) ดังนี้

1) หน่วยหลักกับหน่วยขยายมีความสัมพันธ์แบบนาม-นาม

เป็นความสัมพันธ์ที่ชั้นหลักจะมีคำนามในหน่วยหลักและคำนามในหน่วยขยายโดยแต่ละคำต่างเป็นเป็นคำนามทั้งคู่ ความสัมพันธ์ลักษณะนี้มีเป็นจำนวนมาก เช่น ตำแหน่งเทพสวรรค์ ตำแหน่งปู้ภูซงค์ ตำแหน่งย่าซอม ซึ่งมีโครงสร้างความสัมพันธ์ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง 1 ตำบลเทพสวรรค์

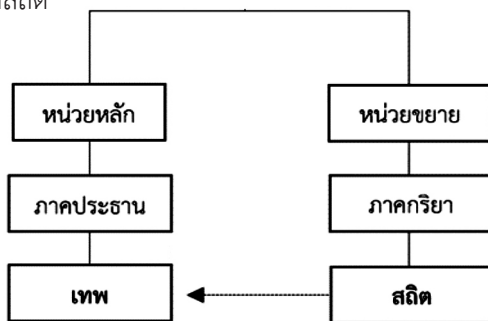

ภาพที่ 2 โครงสร้างสามัญที่หน่วยหลักกับหน่วยขยายมีความสัมพันธ์แบบนาม-นาม

จากแผนภูมิข้างต้นแสดงให้เห็นโครงสร้างของการตั้งชื่อตำบลทรงเจ้าที่ประกอบด้วยคำว่า “เทพ” และคำว่า “สวรรค์” หน่วยประกอบที่เป็นหน่วยหลักและหน่วยขยายต่างเป็นคำนามทั้งคู่ซึ่งเป็นความสัมพันธ์แบบนาม-นาม มีคำว่า “เทพ” เป็นหน่วยหลัก และคำว่า “สวรรค์” เป็นหน่วยขยาย แต่ไม่มีความสัมพันธ์ของหน่วยประกอบในชั้นย่อย ทำให้ชื่อตำบลนี้มีโครงสร้างสามัญ

2) หน่วยหลักกับหน่วยขยายมีความสัมพันธ์แบบแสดงไวยากรณ์ประโยค ความสัมพันธ์ลักษณะเช่นนี้มีน้อยกว่าความสัมพันธ์แบบนาม-นาม เป็นความสัมพันธ์ที่หน่วยประกอบทั้งหน่วยหลักและหน่วยขยายเรียงความสัมพันธ์แบบมีไวยากรณ์ประโยคโดยมีหน่วยหลักทำหน้าที่เป็นหน่วยประธาน และ หน่วยขยายทำหน้าที่เป็นหน่วยกริยา เช่น ตำบลเทพสถิต ตำบลฤๅษีประทานพร ซึ่งมีโครงสร้างความสัมพันธ์ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง 2 ตำบลเทพสถิต

ภาพที่ 3 โครงสร้างสามัญที่หน่วยหลักกับหน่วยขยายมีความสัมพันธ์แบบแสดงไวยากรณ์ประโยค

แผนภูมิข้างต้นแสดงให้เห็นโครงสร้างของการตั้งชื่อตำแหน่ง
ทรงเจ้าที่ประกอบด้วยคำว่า “เทพ” ทำหน้าที่เป็นหน่วยประธานและคำว่า “สถิต”
ทำหน้าที่เป็นหน่วยกริยา ความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์ของคำว่า “เทพ” ที่เป็นหน่วยหลัก
และคำว่า “สวรรค์” ที่เป็นหน่วยขยาย จึงมีความสัมพันธ์แบบไวยากรณ์ประโยคแบบ
โครงสร้างสามัญ

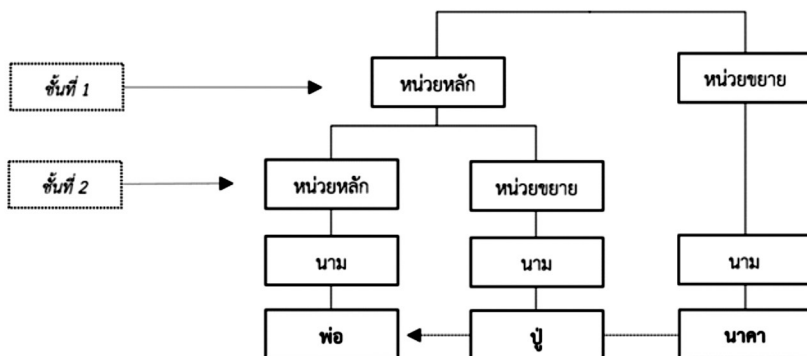
ความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์ระหว่างหน่วยหลักกับหน่วยขยายซึ่งเป็นความ
สัมพันธ์แบบไม่ซับซ้อนข้างต้น ตัวอย่างที่ 1 เป็นความสัมพันธ์ของหน่วยประกอบที่หน่วย
หลักและหน่วยขยายเป็นคำนามทั้งคู่ ส่วนตัวอย่างที่ 2 เป็นความสัมพันธ์ที่หน่วยหลัก
ทำหน้าที่เป็นหน่วยประธาน ส่วนหน่วยขยายทำหน้าที่เป็นหน่วยกริยา อย่างไรก็ตาม ผล
การวิเคราะห์ได้พบว่า ความสัมพันธ์ทั้ง 2 แบบ ปรากฏในความสัมพันธ์ของโครงสร้าง
ซับซ้อนด้วย ดังหัวข้อต่อไป

1.2 การตั้งชื่อที่ความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์มีโครงสร้างซับซ้อน

การตั้งชื่อตำแหน่งทรงเจ้าที่ความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์มีโครงสร้าง
ซับซ้อน เป็นการตั้งชื่อที่หน่วยประกอบหน่วยใดหน่วยหนึ่งมีโครงสร้างระหว่างหน่วย
ประกอบในชั้นย่อยเพิ่มจากชั้นสามัญ ผลการวิเคราะห์พบว่า การตั้งชื่อลักษณะนี้มีเป็น
จำนวนมากถึง 81 รายชื่อ (ดังตารางที่ 1) และมีความซับซ้อนตั้งแต่ 2 ชั้น ถึง 4 ชั้น
ดังนี้

1) โครงสร้างความซับซ้อน 2 ชั้น เป็นโครงสร้างความซับซ้อน
ที่หน่วยประกอบหน่วยใดหน่วยหนึ่งในชั้นหลัก มีหน่วยประกอบขยายเป็นชั้นย่อยอีก
1 ชั้น เช่น ตำแหน่งพ่อขุนาคา ตำแหน่งปู่ฤๅษีชีวกโกมารภักจ ตำแหน่งเศรษฐีนาคราช
ซึ่งมีโครงสร้างความสัมพันธ์ดังตัวอย่างต่อไปนี้

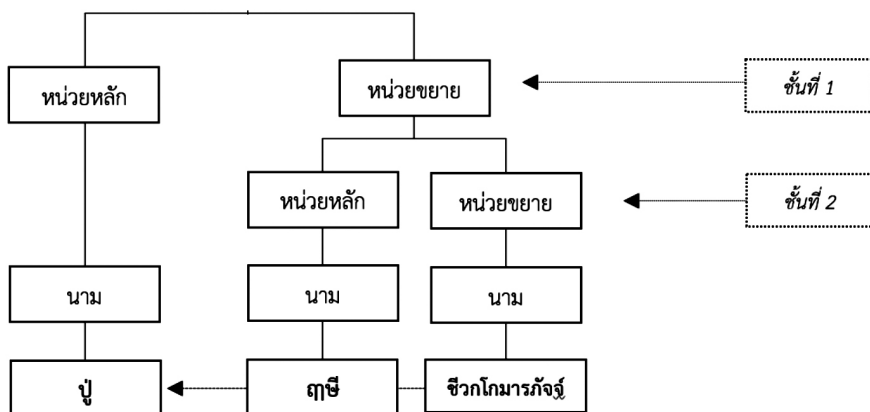
ตัวอย่าง 3 ตำนานพ่อปู่นาคา

ภาพที่ 4 โครงสร้างความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์ของชื่อตำนานพ่อปู่นาคา

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่าชื่อ ตำนานพ่อปู่นาคา ในโครงสร้างชั้นที่ 1 ประกอบด้วยหน่วยหลักคือคำว่า “พ่อปู่” และหน่วยขยาย คือคำว่า “นาคา” โดยในหน่วยหลักนั้นยังมีหน่วยประกอบในชั้นที่ 2 ที่มีคำว่า “พ่อ” เป็นหน่วยหลัก คำว่า “ปู่” เป็นหน่วยขยาย โครงสร้าง ความซับซ้อนเช่นนี้แสดงให้ เห็นความซับซ้อน 2 ชั้น คือ ในชั้นหลัก 1 ชั้น และชั้นย่อยอีก 1 ชั้น

ตัวอย่าง 4 ตำนานปู่ฤๅษีชีวกโกมารภัจจ์

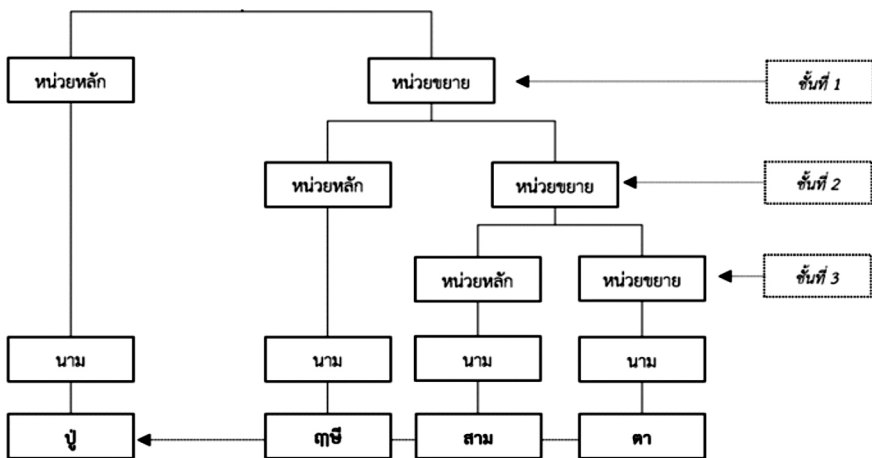

ภาพที่ 5 โครงสร้างความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์ของชื่อตำนานปู่ฤๅษีชีวกโกมารภัจจ์

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นโครงสร้างความซับซ้อน 2 ชั้น ที่มีความซับซ้อนในหน่วยขยาย ซึ่งมีชั้นย่อยจากชั้นหลักอีก 1 ชั้น กล่าวคือ โครงสร้างในชั้นที่ 1 ประกอบด้วยคำว่า “ปู่” ในหน่วยหลัก และคำว่า “ฤๅษีชีวกโกมารภัจจ์” ในหน่วยขยาย ซึ่งในหน่วยนี้ ยังมีหน่วยประกอบในชั้นที่ 2 ซึ่งมีคำว่า “ฤๅษี” เป็นหน่วยหลัก และคำว่า “ชีวกโกมารภัจจ์” โครงสร้าง ความซับซ้อนเช่นนี้แสดงให้เห็น ความซับซ้อน 2 ชั้น คือ ในชั้นหลัก 1 ชั้น และชั้นย่อยอีก 1 ชั้น

2) โครงสร้าง ความซับซ้อน 3 ชั้น เป็นโครงสร้าง ความซับซ้อน ที่หน่วยใดหน่วยหนึ่งในชั้นหลัก จะมีหน่วยประกอบเป็นชั้นย่อยอีก 2 ชั้น เช่น คำหลัก ปู่ฤๅษีสามตา คำหลักเสด็จปู่เจ้าฟ้าห่มขาว คำหลักเจ้าปู่พญาหลวงจางขาว ซึ่งมีโครงสร้าง ความสัมพันธ์ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง 5 คำหลักปู่ฤๅษีสามตา

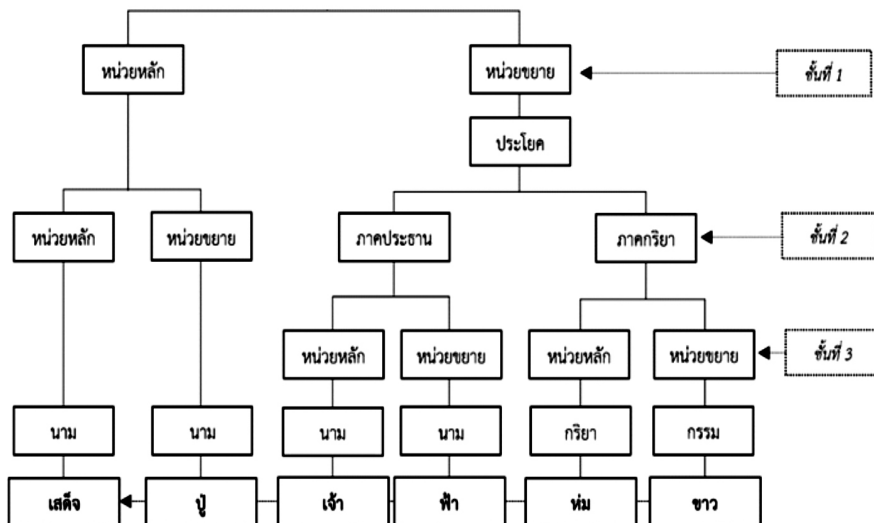

ภาพที่ 6 โครงสร้าง ความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์ของชื่อคำหลักปู่ฤๅษีสามตา

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่าชื่อ คำหลักปู่ฤๅษีสามตา มีความซับซ้อนในหน่วยขยาย โดยในโครงสร้างในชั้นที่ 1 ประกอบด้วยหน่วยหลักคือ คำว่า “ปู่” และหน่วยขยาย คือคำว่า “ฤๅษีสามตา” ในหน่วยขยายมีหน่วยประกอบ ในชั้นที่ 2 ที่มีคำว่า “ฤๅษี” เป็นหน่วยหลัก คำว่า “สามตา” เป็นหน่วยขยาย และมี

หน่วยประกอบในชั้นที่ 3 ที่ประกอบด้วยคำว่า “สาม” เป็นหน่วยหลัก คำว่า “ตา” เป็นหน่วยขยาย โครงสร้างความสัมพันธ์ในตัวอย่างนี้แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ในชั้นหลัก 1 ชั้น และชั้นย่อยอีก 2 ชั้น

ตัวอย่าง 6 ตำนกเสด็จปู่เจ้าฟ้าห่มขาว

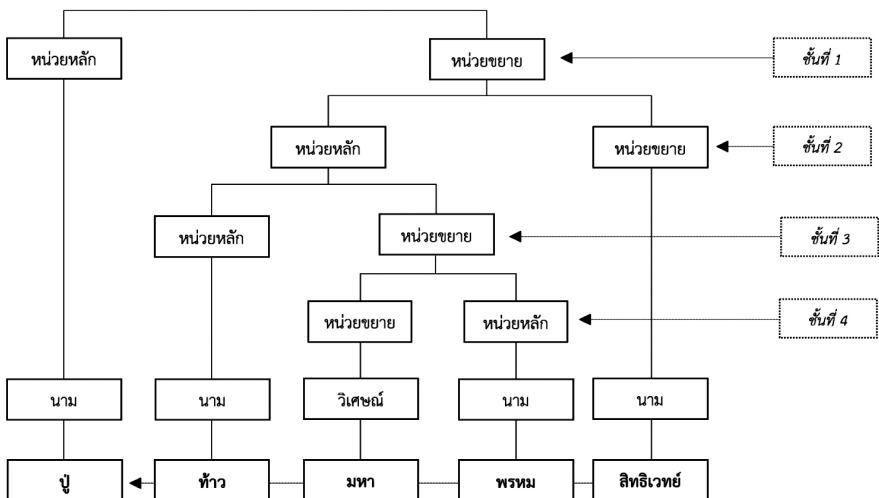

ภาพที่ 7 โครงสร้างความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์ของชื่อตำนานเสด็จปู่เจ้าฟ้าห่มขาว

ตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่าชื่อ ตำนกเสด็จปู่เจ้าฟ้าห่มขาว มีความซับซ้อนทั้งในหน่วยหลักและหน่วยขยาย โดยในชั้นที่ 1 ประกอบด้วยหน่วยหลัก คือคำว่า “เสด็จปู่” และหน่วยขยาย คือคำว่า “เจ้าฟ้าห่มขาว” ในชั้นที่ 2 ของหน่วยหลัก คำว่า “เสด็จปู่” มีคำว่า “เสด็จ” เป็นหน่วยหลัก และคำว่า “ปู่” เป็นหน่วยขยาย ส่วนในชั้นที่ 2 ของหน่วยขยาย มีคำว่า “เจ้าฟ้า” เป็นหน่วยหลัก คำว่า “ห่มขาว” เป็นหน่วยขยาย ซึ่งก็ยังมีหน่วยประกอบในชั้นที่ 3 กล่าวคือ คำว่า “เจ้าฟ้าห่มขาว” มีโครงสร้างแบบแสดงไวยากรณ์ประโยคโดยที่ “เจ้าฟ้า” เป็นหน่วยประธาน ประกอบด้วย คำว่า “เจ้า” เป็นหน่วยหลัก คำว่า “ฟ้า” เป็นหน่วยขยาย ส่วนคำว่า “ห่มขาว” มีคำว่า “ห่ม” เป็นหน่วยกริยา และคำว่า “ขาว” เป็นหน่วยกรรม โครงสร้างความสัมพันธ์ในตัวอย่างนี้แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ในชั้นหลัก 1 ชั้น และชั้นย่อยอีก 2 ชั้น

3) โครงสร้างความซับซ้อน 4 ชั้น เป็นโครงสร้างความซับซ้อนที่หน่วยใดหน่วยหนึ่งในชั้นหลัก จะมีหน่วยประกอบชั้นย่อยอีก 3 ชั้น เช่น ตำแหน่งหัวหน้ามหาวิทยาลัย ตำแหน่งพระแม่กวนอิมมหาโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร ดังตัวอย่างโครงสร้างความสัมพันธ์ต่อไปนี้

ตัวอย่าง 7 ตำแหน่งหัวหน้ามหาวิทยาลัย

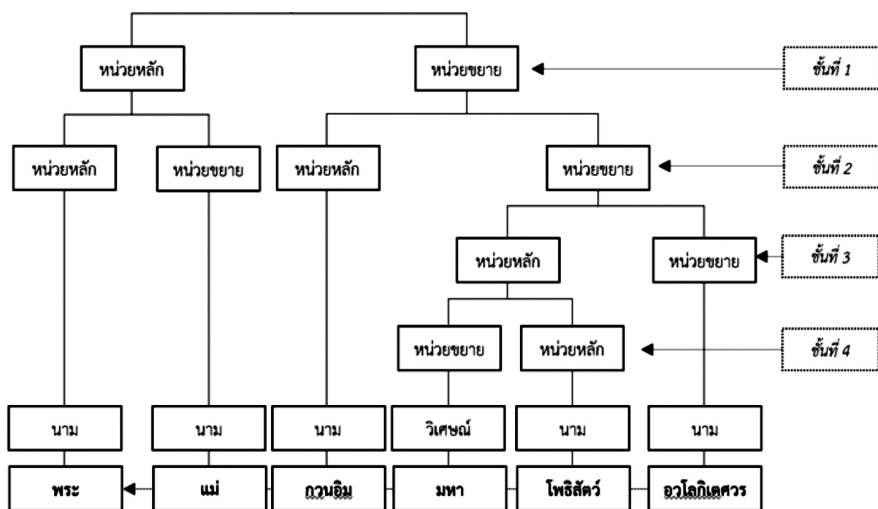

ภาพที่ 8 โครงสร้างความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์ของชื่อตำแหน่งหัวหน้ามหาวิทยาลัย

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่าชื่อ ตำแหน่งหัวหน้ามหาวิทยาลัย มีความซับซ้อนในหน่วยขยาย โดยในชั้นที่ 1 ประกอบด้วยหน่วยหลักคือ คำว่า “ปู” และหน่วยขยาย คือคำว่า “หัวมหาวิทยาลัยลัทธิเวทย์” ในชั้นที่ 2 มีคำว่า “หัวมหาวิทยาลัย” เป็นหน่วยหลัก คำว่า “ลัทธิเวทย์” เป็นหน่วยขยาย ซึ่งหน่วยประกอบในชั้นที่ 3 คือ คำว่า “ท้าว” เป็นหน่วยหลัก คำว่า “มหาพรหม” เป็นหน่วยขยาย ซึ่งทำให้เกิดโครงสร้างซับซ้อนในชั้นที่ 4 ซึ่งมีคำว่า “มหา” เป็นหน่วยขยาย คำว่า “พรหม” เป็นหน่วยหลัก โครงสร้างความซับซ้อนในตัวอย่างนี้แสดงให้เห็นความซับซ้อนที่ปรากฏในชั้นหลัก และยังซับซ้อนในชั้นย่อยอีก 3 ชั้น ความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์ดังกล่าว ก็ยังแสดงให้เห็นว่า นอกจากมีความสัมพันธ์แบบหน่วยหลักกับหน่วยขยายตามไวยากรณ์ภาษาไทยแล้ว คำที่ยืมมาจากภาษาบาลีและสันสกฤต เช่นคำว่า “มหาพรหม”

ก็ยังคงวิธีการสร้างคำตามไวยากรณ์ภาษาบาลีและภาษาสันสกฤตที่เรียงความสัมพันธ์แบบหน่วยขยายกับหน่วยหลัก

ตัวอย่าง 8 ตำแหน่งพระแม่กวนอิมมหาโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร

ภาพที่ 9 โครงสร้างความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์ของชื่อตำแหน่งพระแม่กวนอิมมหาโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่าชื่อ ตำแหน่งพระแม่กวนอิมมหาโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร มีโครงสร้างซับซ้อนในหน่วยหลักและหน่วยขยายขยายในหน่วยประกอบชั้นที่ 1 ประกอบด้วยหน่วยหลักคือคำว่า “พระแม่” และหน่วยขยายคือคำว่า “กวนอิมมหาโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร” ทั้ง 2 หน่วยมีโครงสร้างที่ซับซ้อน ปรากฏในชั้นที่ 2 กล่าวคือ ในคำว่า “พระแม่” มีคำว่า “พระ” เป็นหน่วยหลัก และมีคำว่า “แม่” เป็นส่วนขยาย ส่วนหน่วยขยาย ประกอบด้วยหน่วยหลักคือคำว่า “กวนอิม” หน่วยขยายคือคำว่า “มหาโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร” ซึ่งมีหน่วยประกอบ ดังปรากฏในชั้นที่ 3 กล่าวคือ มีคำว่า “มหาโพธิสัตว์” เป็นหน่วยหลัก คำว่า “อวโลกิเตศวร” เป็นหน่วยขยาย ซึ่งคำว่า “มหาโพธิสัตว์” ในหน่วยหลักมีหน่วยประกอบ ดังปรากฏในชั้นที่ 4 กล่าวคือ คำว่า “มหา” เป็นหน่วยขยาย คำว่า “โพธิสัตว์” เป็นหน่วยหลัก โครงสร้างความสัมพันธ์ในตัวอย่างนี้แสดงให้เห็นความซับซ้อนที่ปรากฏในชั้นหลัก และ

ยังซับซ้อนในชั้นย่อยอีก 3 ชั้น โดยเป็นความซับซ้อนทั้งในหน่วยหลักและหน่วยขยาย และความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์ดังกล่าว ก็ยังแสดงให้เห็นว่า คำที่ยืมมาจากภาษาบาลี และสันสกฤตเช่นคำว่า “มหาโพธิสัตว์” ก็ยังต้องคงวิธีการสร้างคำตามไวยากรณ์ภาษาบาลีและภาษาสันสกฤตที่เรียงความสัมพันธ์แบบหน่วยขยายกับหน่วยหลัก

2. การจำแนกกลุ่มความหมายการตั้งชื่อ

การจำแนกกลุ่มความหมายของการตั้งชื่อตำหนักทรงเจ้าในที่นี้ เป็นการนำแนวคิดเรื่องกลุ่มความหมายมาจัดจำแนกหมวดหมู่ทางความหมายที่เจ้าของตำหนักทรงเจ้าใช้ตั้งชื่อตำหนัก ผลการวิเคราะห์การตั้งชื่อตำหนักจะแสดงให้เห็น 2 ประเด็น คือ การตั้งชื่อในหน่วยหลัก และการตั้งชื่อในหน่วยขยาย ดังนี้

2.1 การจำแนกกลุ่มทางความหมายการตั้งชื่อในหน่วยหลัก

การจำแนกกลุ่มทางความหมายของการตั้งชื่อตำหนักทรงเจ้าในหน่วยหลักพบว่า ส่วนหลักนี้จะเป็นการบอกสถานะของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ว่ามีสถานะที่จะสัมพันธ์กับตัวของผู้ทรงเจ้าและสังคมอย่างไร โดยคำที่ใช้ตั้งชื่อมีความหมายจำแนกได้ตามกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นการจำแนกตามจำนวนครั้งที่ปรากฏไม่ได้จำแนกตามรายชื่อตำหนักทรงเจ้า ดังนี้

ตารางที่ 2 กลุ่มความหมายการตั้งชื่อในหน่วยหลัก

ลำดับที่	กลุ่มความหมาย	จำนวน (คำ)	ร้อยละ
1	ญาติพี่น้อง	109	60.89
2	ตำแหน่ง/บรรดาศักดิ์	32	17.89
3	ประเภทของสิ่งศักดิ์สิทธิ์	14	7.82
4	คุณลักษณะ	8	4.47
	เพศ	4	2.23
5	สิ่งของมีค่า	4	2.23
	ชื่อของสิ่งศักดิ์สิทธิ์	4	2.23
6	อาชีพ	2	1.12
7	สถานะ	1	0.56
	การกระทำ	1	0.56
	รวม	179	100

ตารางดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าความหมายที่นำมาใช้ตั้งชื่อเป็นส่วนใหญ่คือความหมายในกลุ่มญาติพี่น้อง มีจำนวน 109 คำ คิดเป็นร้อยละ 60.89

ของจำนวนทั้งหมด รองลงมาคือการใช้ตำแหน่ง/บรรดาศักดิ์ ซึ่งเป็นคำที่แสดงความสัมพันธ์กับความเป็นกษัตริย์ มีจำนวน 32 คำ คิดเป็นร้อยละ 17.89 ของจำนวนทั้งหมด อันดับต่อมาคือประเภทของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ซึ่งเป็นคำที่แสดงความเป็นเทพเจ้าหรือมนุษย์ มีจำนวน 14 คำ คิดเป็นร้อยละ 7.82 ของจำนวนทั้งหมด ทั้งนี้ การตั้งชื่อดำเนินการในหน่วยหลัก พบว่ามีทั้งที่หน่วยหลักปรากฏคำเดียวและหน่วยหลักประกอบด้วยหน่วยหลักกับหน่วยขยาย

1) การตั้งชื่อดำเนินการในหน่วยหลักที่มีหน่วยหลักคำเดียว

การตั้งชื่อดำเนินการในหน่วยหลักที่มี **หน่วยหลักคำเดียว** เป็นการตั้งชื่อที่มีคำเพียงคำเดียว สื่อความหมายอย่างเดียว ผลการวิเคราะห์พบว่า การตั้งชื่อในหน่วยหลักนี้เป็นการระบุตัวตนของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ว่ามีสถานภาพใด มีจำนวน 48 รายชื่อ คิดเป็นร้อยละ 44.44 ของรายชื่อทั้งหมด จำนวนเหล่านี้จำแนกได้เป็นกลุ่ม ๆ ได้แก่ **ญาติพี่น้อง** เป็นการใช้คำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับเครือญาติ (kinship term) มาใช้เพื่อแสดงบทบาทความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งศักดิ์สิทธิ์กับตัวตนของผู้ทรงเจ้าและสังคมว่า สิ่งศักดิ์สิทธิ์มีสถานะเป็นบุคคลอาวุโสในครอบครัวที่น่าเคารพและนับถือและยังจะแสดงความสัมพันธ์ทางจิตใจกับผู้คนที่ศรัทธาด้วย ผลการวิเคราะห์พบว่า จะใช้คำว่า “พ่อ” “แม่” “ปู่” “ย่า” และ “ตา”

ลักษณะต่อมา **ประเภทของสิ่งศักดิ์สิทธิ์** เป็นการใช้คำเรียกสิ่งศักดิ์สิทธิ์พวกต่าง ๆ ทั้งเทพเจ้าและมนุษย์เพื่อสื่อว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์นั้น ๆ มีสถานะเป็น ผู้สูงศักดิ์เหนือกว่ามนุษย์หรือคนทั่วไป ผลการวิเคราะห์พบว่า การตั้งชื่อประเภทนี้จะใช้คำว่า “เทพ” “เทวะ” “ฤๅษี” “กุมาร” และ “พระโพธิสัตว์” ทั้งนี้ อาจเพิ่มรายละเอียดของประเภทสิ่งศักดิ์สิทธิ์นั้น ๆ กล่าวคือ **ชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์** เพื่อให้เชื่อว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เป็นที่รู้จักแต่ละองค์จะมีความสามารถที่จะบันดาลสิ่งที่ตรงตามพละนาภาพหรืออิทธิฤทธิ์เฉพาะองค์ได้ ได้แก่การใช้ชื่อ “หนุมาน” “พรหม” และ “พระพิฆเนศ” นอกจากนี้

การอ้างถึงความสูงศักดิ์หรือความยิ่งใหญ่ของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ก็ยังเป็นการใช้ **ตำแหน่ง** โดยเป็นการใช้คำศัพท์จำพวกบรรดาศักดิ์หรือฐานันดรศักดิ์ หรือคำนำหน้าชื่อที่แสดงความสูงศักดิ์ ตลอดจน คำราชาศัพท์ซึ่งแสดงความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นกษัตริย์หรือคำที่แสดงการยกย่อง ผลการวิเคราะห์พบว่า จะใช้คำว่า “สมเด็จพระ” “พญา” และ “พระ”

สุดท้ายคือการใช้ชื่อ **อาชีพ** พบเพียงคำว่า “หมอ” ที่เป็นการระบุความสามารถของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในตำแหน่งนั้นว่ามีความสามารถที่จะบำบัดเป่าโรคร้ายใช้

เจ็บหรือขัดแย้งร้ายต่าง ๆ ได้ โดยคำว่า “หมอ” ดังกล่าว ไม่ได้หมายความว่าผู้ตรวจรักษาโรค (Royal Society, 2013, p. 1295) หรือที่เรียกอย่างเป็นทางการว่าแพทย์ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาล แต่หมายความว่าผู้รู้ ผู้ชำนาญ (Royal Society, 2013, p. 1295) ซึ่งเป็นความหมายที่คนไทยมักใช้มาแต่โบราณเพื่อเรียกอาชีพของบุคคลแต่ละกลุ่มที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านนั้น ๆ เช่น หมอความ หมอดู

2) การตั้งชื่อตำแหน่งในหน่วยหลักที่หน่วยหลักปรากฏร่วมกับ

หน่วยขยาย

การตั้งชื่อในหน่วยหลักที่ประกอบด้วย หน่วยหลักกับหน่วยขยาย เป็นการตั้งชื่อที่คำแต่ละคำมีความสัมพันธ์ทางความหมายร่วมกันในลักษณะต่าง ๆ ผลการวิเคราะห์พบว่าความหมายที่สื่อจากคำที่ปรากฏรวมในหน่วยหลักสัมพันธ์กับสถานะของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ มีจำนวน 60 รายชื่อ คิดเป็นร้อยละ 55.56 ของรายชื่อทั้งหมด จำนวนเหล่านี้จำแนกได้เป็นกลุ่ม ๆ โดยกลุ่มแรกเป็นกลุ่มที่หน่วยหลักมีความหมายเกี่ยวกับญาติพี่น้อง กลุ่มนี้จะมีลักษณะย่อย 4 กลุ่ม ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มความหมาย ญาติพี่น้อง + ญาติพี่น้อง เป็นการใช้คำศัพท์ที่เกี่ยวกับเครือญาติทั้ง 2 คำ ได้แก่ “พ่อปู่” และ “แม่ย่า” ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มความหมาย ญาติพี่น้อง + คุณลักษณะ เป็นการตั้งชื่อโดยใช้คำศัพท์เกี่ยวกับญาติพี่น้องเป็นหน่วยประกอบกับคำศัพท์ที่แสดงคุณลักษณะเป็นหน่วยขยายที่แสดงความหมายถึงความเป็นผู้อาวุโสหรือผู้ยิ่งใหญ่ ได้แก่ “แม่เฒ่า” “ปู่ใหญ่” “พ่อใหญ่” และ “พ่อแก่” ขณะเดียวกัน ยังประกอบด้วย ญาติพี่น้อง + เพศ ซึ่งมีคำแสดงเพศเป็นหน่วยขยายเพื่อแสดงว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์นั้นเป็นเพศใด ได้แก่ “แม่นาง” และสุดท้าย คือความสัมพันธ์ระหว่าง ญาติพี่น้อง + อาชีพ โดยมีคำบอกอาชีพเป็นหน่วยขยายเพื่อแสดงให้เห็นถึงความเชี่ยวชาญหรือความสามารถของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ได้แก่ “แม่หมอ”

กลุ่มต่อมา ผลการวิเคราะห์พบว่า เป็นกลุ่มที่มีหน่วยหลักเป็นคำที่แสดงตำแหน่งหรือบรรดาศักดิ์ หรือคำที่เกี่ยวข้องกับความเป็นกษัตริย์ กลุ่มนี้จะมีประเภทย่อย 4 ประเภท ได้แก่ความสัมพันธ์ระหว่าง ตำแหน่ง/บรรดาศักดิ์ + ตำแหน่ง/บรรดาศักดิ์ ได้แก่ “ท้าวพญา” รวมทั้ง ยังมีความสัมพันธ์ระหว่าง ตำแหน่ง + เพศ โดยหน่วยขยายที่เป็นคำแสดงเพศเป็นการระบุเพื่อให้เข้าใจว่า สิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นเพศอะไร ได้แก่ “เจ้านาง” และ “พระนาง” อย่างไรก็ตาม การระบุเพศนี้ อาจระบุหน่วยขยายด้วยคำแสดงความเป็นญาติพี่น้อง ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่าง ตำแหน่ง + ญาติพี่น้อง

การระบุเช่นนี้ก็เพื่อให้เห็นความสัมพันธ์ในฐานะของผู้อาวุโสที่มีความยิ่งใหญ่และในฐานะผู้มีบรรดาศักดิ์ ได้แก่ “เจ้าพ่อ” “เสด็จพ่อ” “องค์พ่อ” “เจ้าแม่” “องค์แม่” “พระแม่” “เจ้าปู่” “เสด็จปู่” “ท่านปู่” และ “หลวงปู่” ยิ่งไปกว่านี้ ยังปรากฏความสัมพันธ์ในโครงสร้างที่ซับซ้อน คือ เป็นความสัมพันธ์ระหว่าง ตำแหน่ง/บรรดาศักดิ์ + (ตำแหน่ง/บรรดาศักดิ์ + ญาติพี่น้อง) ได้แก่ “สมเด็จพระแม่”

นอกจากนี้ ยังมีกลุ่มที่มีความสัมพันธ์ในลักษณะอื่น ๆ คือ สิ่งของมีค่า + สิ่งของมีค่า ได้แก่ “แก้วนพเก้า” ซึ่งใช้เพียงชื่อเดียว เช่นเดียวกับกับกลุ่มที่มีความหมายที่สื่อถึงการกระทำของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในโครงสร้าง ประเภทของ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ + (การกระทำ + สิ่งของมีค่า) ดังคำว่า “เทพประทานพร”

2.2 การจำแนกกลุ่มทางความหมายการตั้งชื่อในหน่วยขยาย

การจำแนกกลุ่มทางความหมายของการตั้งชื่อดำเนินทรงในหน่วยขยายพบว่า ส่วนขยายนี้จะเป็นการบอกตัวตนของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ว่าเป็นใครและมีบทบาทหรือมีอิทธิฤทธิ์อย่างไร โดยคำที่ใช้ตั้งชื่อมีความหมายจำแนกได้ตามกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นการจำแนกตามจำนวนครั้งที่ปรากฏไม่ได้จำแนกตามรายชื่อดำเนินทรง ดังนี้

ตารางที่ 3 การจำแนกกลุ่มทางความหมายการตั้งชื่อในหน่วยขยาย

ลำดับ	กลุ่มความหมาย	จำนวน (คำ)	ร้อยละ
1	ชื่อของสิ่งศักดิ์สิทธิ์	81	45.25
2	การแสดงบารมี อิทธิฤทธิ์	25	13.97
3	ตำแหน่ง/บรรดาศักดิ์	18	10.06
	ประเภทของนักบวช	18	10.06
4	ประเภทของสิ่งศักดิ์สิทธิ์	14	7.82
5	ชื่อสถานที่ซึ่งเป็นที่ตั้งดำเนินทรงเจ้า	9	5.03
6	สถานที่อยู่ของสิ่งศักดิ์สิทธิ์	7	3.91
7	ชื่อเจ้าของดำเนินทรงเจ้า	3	1.68
8	ญาติพี่น้อง	2	1.12
9	ความสามารถของเจ้าของดำเนินทรงเจ้า	1	0.55
	จำนวนของสิ่งศักดิ์สิทธิ์	1	0.55
รวม		179	100

จากตารางดังกล่าวแสดงว่า ส่วนขยายมีความหมายที่เกี่ยวกับชื่อของสิ่งศักดิ์สิทธิ์จำนวนมากที่สุด มีจำนวน 81 คำ คิดเป็นร้อยละ 45.25 ของรายชื่อทั้งหมด รองลงมาคือกลุ่มความหมายที่แสดงบารมี อิทธิฤทธิ์ หรือแสดงความยิ่งใหญ่ของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ จำนวน 25 คำ คิดเป็นร้อยละ 13.97 ของรายชื่อทั้งหมด และถัดลงมา คำที่แสดงตำแหน่งหรือบรรดาศักดิ์ ซึ่งเป็นคำที่มีความสัมพันธ์กับความเป็นกษัตริย์ และคำที่แสดงความหมายที่สื่อถึงกลุ่มนักบวช จำนวน 18 คำ คิดเป็นร้อยละ 10.06 ของรายชื่อทั้งหมด การตั้งชื่อในส่วนขยายนี้ จะพบว่ามีทั้งชื่อที่หน่วยขยายปรากฏเพียงคำเดียวและประกอบรวมกับหน่วยหลักกับหน่วยขยาย

1) การตั้งชื่อตำแหน่งในหน่วยขยายที่มีหน่วยหลักคำเดียว

การตั้งชื่อตำแหน่งในหน่วยขยายที่มี หน่วยหลักคำเดียว เป็นการตั้งชื่อที่มีคำเพียงคำเดียว สื่อความหมายเพียงอย่างเดียว ผลการวิเคราะห์พบว่า การตั้งชื่อในหน่วยขยายนี้เป็นการระบุตัวตนของสิ่งศักดิ์สิทธิ์นั้น ๆ ว่าเป็นใครหรือมีความสามารถอย่างไร มีจำนวน 64 รายชื่อ คิดเป็นร้อยละ 59.26 ของรายชื่อทั้งหมด จำนวนเหล่านี้จำแนกได้เป็นกลุ่ม ๆ ประกอบด้วย **ชื่อของสิ่งศักดิ์สิทธิ์** ซึ่งเป็นวิธีการที่ใช้มากที่สุด ไม่ว่าจะเป็นชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำท้องถิ่น เช่น “ทับทิมทอง” “ศรีสุทโธ” “ซอม” “สไบทอง” “สงค์” “สิงห์” “เขียว” “ดำ” “แดง” “แก้ว” “คำ” “ลิตา” “บุญรอด” “สิงห์หล” “ปร่งฟ้า” “ศรีวิชัย” “จันทร์หอม” “ศรีมาลา” และ “จอมทอง” สิ่งศักดิ์สิทธิ์ตามความเชื่อในลัทธิหรือในศาสนาพราหมณ์-ฮินดูและศาสนาพุทธ เช่น “อูมา” “นารายณ์” “พรหมา” “พรหมโลก” “พระพิฆเนศวร” “ชีวกโกมารภัจจ์” “กวนอิม” “พระโพธิสัตว์” “เทพโลกอุดร” สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มาจากวรรณคดี ได้แก่ “ทศกัณฐ์” และ “สุน” สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เป็นสัตว์ ได้แก่ “กุมภี” หรืออาจไม่ได้ระบุชื่อของสิ่งศักดิ์สิทธิ์นั้น แต่ระบุจำพวก **สิ่งศักดิ์สิทธิ์พวกต่าง ๆ** ซึ่งอาจเป็นมนุษย์กลุ่มหนึ่งที่อาจไม่ใช่เทพชั้นสูง ได้แก่ “นาคา” “อนันตนาคราช” “นาคราช” “ภูซังค์” “กินรี” “มัจจุราช” “เวสสุวรรณ” “อสูร”

ผลการวิเคราะห์ยังพบว่ามีการระบุ **ตำแหน่ง/บรรดาศักดิ์** ซึ่งเป็นฐานันดรศักดิ์ที่สัมพันธ์กับความเป็นกษัตริย์ ได้แก่ “อุปฮาด” “ราชา” ระบุสถานที่อยู่ของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ได้แก่ “สวรรค์” “โลก” ระบุ ความสามารถของเจ้าของตำแหน่งทรงเจ้า ซึ่งเป็นกิริยาของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่จะมีผลต่อผู้ศรัทธา ได้แก่ “ประทาน” ตลอดจนระบุสถานที่ตั้งตำแหน่งทรง ซึ่งเป็นอาณาเขตที่ตำแหน่งทรงนั้นตั้งอยู่ ได้แก่ “แปลงยาว” และระบุ

ชื่อของเจ้าของตำหนักทรง ได้แก่ “อ.น้อย”

2) การตั้งชื่อตำหนักในหน่วยขยายที่หน่วยหลักปรากฏร่วมกับหน่วยขยาย

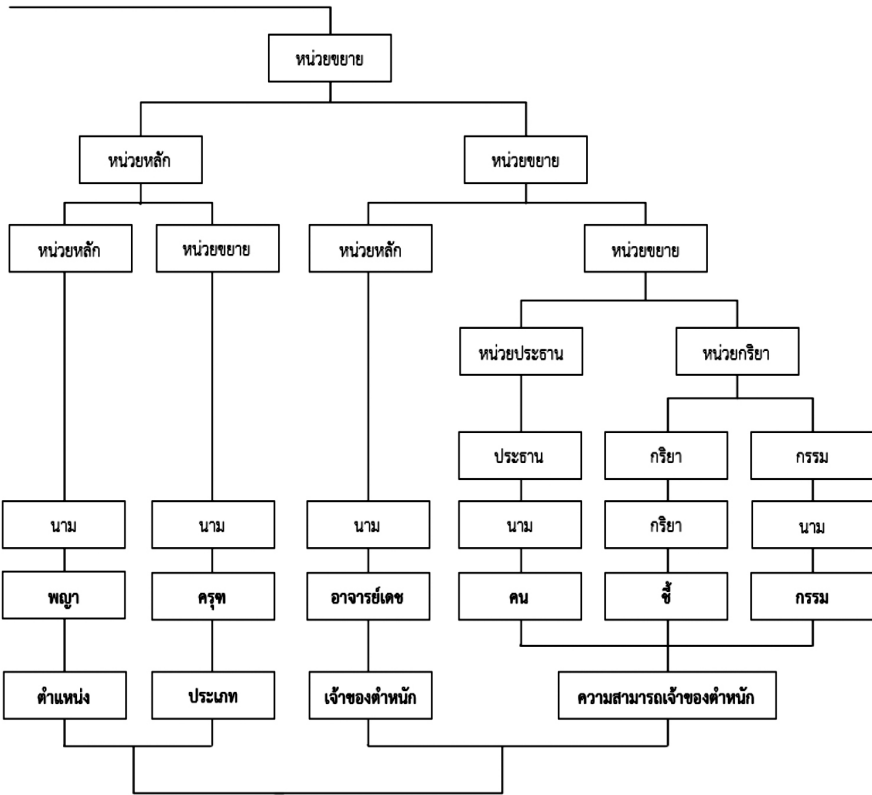
การตั้งชื่อในหน่วยขยายที่ประกอบด้วย หน่วยหลักกับหน่วยขยาย เป็นการตั้งชื่อที่คำแต่ละคำมีความสัมพันธ์ทางความหมายร่วมกันในลักษณะต่าง ๆ ผลการวิเคราะห์พบว่าความหมายที่สื่อจากคำที่ปรากฏร่วมในหน่วยขยายสัมพันธ์กับตัวตนของสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือสัมพันธ์กับตัวตนของเจ้าของตำหนักทรง มีจำนวนทั้งสิ้น 44 รายชื่อ คิดเป็นร้อยละ 40.74 ของรายชื่อตำหนักทรงเจ้าทั้งหมด จำนวนเหล่านี้จำแนกได้เป็นกลุ่ม ๆ ประกอบด้วย **ประเภทของนักบวช + ชื่อของสิ่งศักดิ์สิทธิ์** ซึ่งหน่วยหลักเป็นการระบุประเภทของนักบวชและมีชื่อของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เป็นนามชี้เฉพาะเป็นหน่วยขยาย ได้แก่ “ฤๅษีสัตยพรต” “ฤๅษีชีไพร” “ฤๅษีชีวกโกมารภัจจ์” “ฤๅษีนาโรค” “ฤๅษีพนาไพร” “ฤๅษีใบคัลลัน” “ฤๅษีพรหมบุตร” “ฤๅษีไกรภพ” “ฤๅษีดาเหล็ก” “ฤๅษีสามตา” “ฤๅษีดาไฟ” และ “ฤๅษีหน้ากวาง” ซึ่งความสัมพันธ์ทางความหมายลักษณะนี้พบเป็นจำนวนมากที่สุด ขณะเดียวกันการระบุชื่อของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ก็สามารถระบุความสัมพันธ์ลักษณะ **ตำแหน่ง + ชื่อของสิ่งศักดิ์สิทธิ์** ซึ่งเป็นการระบุตำแหน่งหรือฐานันดรศักดิ์ที่มีความสัมพันธ์กับความเป็นกษัตริย์ร่วมกับชื่อของสิ่งศักดิ์สิทธิ์แต่ละองค์ ได้แก่ “ขุนไกร” “ขุนด่าน” “ขุนดำ” และ “เจ้าฟ้าหมื่นขาว”

การระบุชื่อของสิ่งศักดิ์สิทธิ์นอกจากจะปรากฏร่วมกับประเภทของนักบวชและตำแหน่งแล้ว ยังปรากฏร่วมกับคำที่มีความหมายกลุ่มอื่น ๆ ด้วย กล่าวคือปรากฏร่วมกับชื่อของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในลักษณะ **ชื่อของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ + การแสดงบารมี อิทธิฤทธิ์ หรือแสดงความยิ่งใหญ่ของสิ่งศักดิ์สิทธิ์** โดยบารมี อิทธิฤทธิ์ หรือความยิ่งใหญ่ของสิ่งศักดิ์สิทธิ์จะทำหน้าที่ขยายตัวตนของสิ่งศักดิ์สิทธิ์นั้น ๆ ได้แก่ “พระพิฆเนศวร เวยรีย” “กวนอิมอวโลกิเตศวร” และ “ศิวะนารายณ์อวตาร” และยังปรากฏร่วมกับสถานที่ตั้งตำหนักในความสัมพันธ์ลักษณะ **ชื่อของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ + ชื่อสถานที่ซึ่งเป็นที่ตั้งตำหนักทรงเจ้า** ได้แก่ “พระกาฬกบินทร์บุรี” “แดงวัดสหกรณ์”

ส่วนความหมายในกลุ่มประเภทของสิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นอีกกลุ่มความหมายที่สามารถปรากฏร่วมกับคำกลุ่มความหมายอื่น ๆ ได้ โดยบางครั้งก็อาจปรากฏร่วมกับตำแหน่ง คือ **ตำแหน่ง + ประเภทของสิ่งศักดิ์สิทธิ์** ได้แก่ “พญาครุฑ” หรือปรากฏร่วมกับคำแสดงความเป็นเครือญาติ คือ **ญาติพี่น้อง + ประเภทของสิ่งศักดิ์สิทธิ์**

ได้แก่ “พ่อเสือ” และปรากฏร่วมกับคำบอกจำนวน คือ **ประเภทของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ + จำนวนของสิ่งศักดิ์สิทธิ์** ได้แก่ “เทพเจ้า 5 พระองค์”

การปรากฏร่วมของกลุ่มความหมายในหน่วยขยายข้างต้น เป็นความสัมพันธ์ของหน่วยประกอบระหว่างหน่วยหลัก 1 คำ กับหน่วยขยายอีก 1 คำ แต่ักพบว่าอาจปรากฏร่วมกัน 3 หน่วยขึ้นไปได้ โดยเป็นการระบุชื่อสถานที่ตั้งตำแหน่ง เป็นหน่วยขยายเพิ่มมาอีกหน่วยเป็น ตำแหน่ง + ประเภทของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ + ชื่อเจ้าของ ตำแหน่ง + ความสามารถของเจ้าของตำแหน่ง ได้แก่ “พญาครุฑอาจารย์เดชคนขี่กรรม” ซึ่งความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนนี้จะต้องจำแนกโครงสร้างทางความหมายเป็น (ตำแหน่ง + ประเภทของสิ่งศักดิ์สิทธิ์) + (ชื่อเจ้าของตำแหน่ง + ความสามารถ) ที่มีโครงสร้างที่จะแสดงเฉพาะหน่วยขยายให้เห็นชัดเจนดังนี้

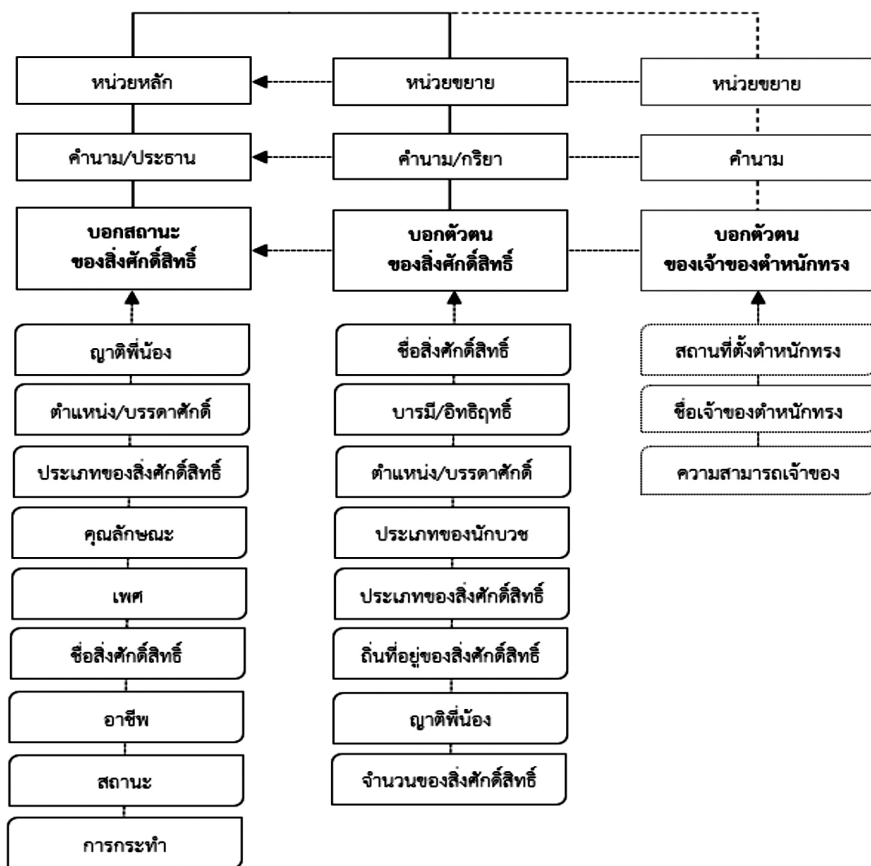
ภาพที่ 10 โครงสร้างความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์ที่จะแสดงเฉพาะหน่วยขยาย

จากการวิเคราะห์ทั้งความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์ของหน่วยประกอบที่หน่วยสมาชิกทำหน้าที่เป็นหน่วยหลักและหน่วยขยายพบว่า ส่วนขยายเป็นส่วนที่บอกตัวตนของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ว่าเป็นใคร และมีบทบาทมีความสามารถอย่างไร ซึ่งจะสัมพันธ์กับหน่วยหลักที่เป็นการบอกสถานะของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และยังพบว่าหน่วยขยายยังอาจบอกบอกสถานที่ที่ตั้งตำหนักทรงเจ้า บอกชื่อเจ้าของตำหนักทรงเจ้า และความสามารถของเจ้าของตำหนักทรงเจ้าซึ่งถูกอ้างว่าเป็นอิทธิฤทธิ์ของเจ้าของตำหนักทรงเจ้าเพิ่มเติมด้วย ดังที่จะกล่าวในบทสรุปและการอภิปรายผลในลำดับต่อไป

สรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์การตั้งชื่อตำหนักทรงเจ้าในประเทศไทย จำนวน 108 รายชื่อ ซึ่งสืบค้นข้อมูลจากการค้นหาตำหนักทรงเจ้าในระบบแผนที่กูเกิล โดยใช้แนวคิดเรื่องความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์ระหว่างหน่วยประกอบที่หน่วยสมาชิกทำหน้าที่เป็นหน่วยหลักและหน่วยขยายทำให้พบว่า ชื่อตำหนักทรงเจ้ามีโครงสร้างซับซ้อน 2 ชั้น ถึง 4 ชั้น ซึ่งชื่อที่มีขีดความซับซ้อน 2 ชั้น เป็นชื่อที่มีเป็นจำนวนมากที่สุด

พร้อมกันนี้ เมื่อวิเคราะห์การจำแนกกลุ่มความหมายจากทั้งหน่วยหลักและหน่วยขยายซึ่งทำให้พบว่า หน่วยหลักเป็นชื่อที่จะแสดงถึงสถานะของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ทำให้หน่วยหลักนี้มีกลุ่มความหมายจำพวกญาติพี่น้อง ตำแหน่งหรือบรรดาศักดิ์ ประเภทของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ คุณลักษณะของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เพศ ชื่อของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ อาชีพ สถานะ และการกระทำ ตามลำดับ ขณะที่หน่วยขยายจะแสดงตัวตนของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ไม่ว่าจะเป็นชื่อของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ บารมีหรืออิทธิฤทธิ์ของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ตำแหน่งหรือบรรดาศักดิ์ ประเภทของนักบวช ประเภทของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ถิ่นที่อยู่ของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ญาติพี่น้อง และจำนวนของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ตามลำดับ ขณะเดียวกันหน่วยขยายก็เป็นส่วนที่จะแสดงตัวตนของเจ้าของตำหนักทรงเจ้าด้วย โดยจะเป็นการบอกสถานที่ตั้งตำหนักทรงเจ้า ชื่อของเจ้าของตำหนักทรงเจ้าและความสามารถของเจ้าของตำหนักทรงเจ้า โดยความหมายทั้งหมดนี้เป็นความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยหลักกับหน่วยขยายที่นำไปสู่การตั้งชื่อตำหนักทรงเจ้า ดังแผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ต่อไปนี้

ภาพที่ 11 ความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยหลักกับหน่วยขยายที่นำไปสู่การตั้งชื่อตำหนักทรงเจ้า

อภิปรายผลการวิจัย

หากจะกล่าวถึงวิธีการตั้งชื่อที่ใช้แนวคิดเรื่องความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์ระหว่างหน่วยประกอบที่หน่วยสมาชิกประกอบด้วยหน่วยหลักกับหน่วยขยายมาศึกษานี้ จะทำให้เห็นความน่าสนใจประการหนึ่งว่า ขีดขั้นของความซับซ้อนจะปรากฏในหน่วยขยายมากกว่าหน่วยหลัก สอดคล้องกับข้อสรุปที่อธิบายว่า หน่วยขยายจะเป็นส่วนที่แสดงตัวตนของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ดังนั้นการมีขีดขั้นความซับซ้อนในหน่วยนี้จึงเป็นส่วนของการอธิบายตัวตนของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มากขึ้นนั่นเอง เช่น ตำหนัก “แม่ศรีมหากาลิ” มีหน่วยหลักคือคำว่า “แม่” หน่วยขยายคือคำว่า “ศรีมหากาลิ” ความสัมพันธ์ระหว่าง

หน่วยหลักกับหน่วยขยายเป็นความสัมพันธ์ที่มีความซับซ้อนในชั้นหลัก และในหน่วยขยายยังมีความซับซ้อนในชั้นย่อยอีก 2 ชั้น คือ ชั้นความสัมพันธ์ระหว่าง “ศรี” กับ “มหากาลี” ที่ยังมีชั้นความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยประกอบ “มหา” กับ “กาลี” ด้วย ทำให้ชื่อตำแหน่งแม่ศรีมหากาลีมีความซับซ้อน 3 ชั้น ความสัมพันธ์เช่นนี้เป็นความซับซ้อนในหน่วยขยายซึ่งสัมพันธ์กับการแสดงตัวตนของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เจ้าของตำแหน่งทรงต้องการทำให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชื่อ “กาลี” ซึ่งหมายถึงพระแม่อาลีตามความเชื่อในศาสนาพราหมณ์-ฮินดู มีบารมีอย่างสูงสุด จึงนำคำว่า “กาลี” ประกอบกับคำว่า “มหา” ที่หมายถึง ยิ่งใหญ่ (Royal Society, 2013, p. 884) และยังนำคำว่า “ศรี” ที่หมายถึง สิริมงคลความรุ่งเรืองที่ยังใช้เป็นคำยกย่อง (Royal Society, 2013, p. 1137) ประกอบเพิ่มไปอีกชั้น การตั้งชื่อเช่นนี้จึงเป็นวิธีการตั้งชื่อเฉพาะในแบบคนไทยที่ต้องการยกย่องเชิดชูสิ่งที่ตนเองเคารพนับถือด้วยคำที่มีความหมายเป็นมงคลและความหมายแสดงความยิ่งใหญ่ ดังงานวิจัยของ Siriwatananawin (2001) ที่กล่าวว่า การตั้งชื่อของคนไทยจะขึ้นอยู่กับความเชื่อทางพุทธศาสนาและไสยศาสตร์เพื่อทำให้ผู้มีชื่อนั้นมีอำนาจ บารมี และความเจริญรุ่งเรือง หลักการเดียวกันนี้จึงอาจส่งผลการนำไปใช้ตั้งชื่อตำแหน่งทรงเจ้าที่เมื่อมีชื่อของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำตำแหน่งแล้ว ยังต้องมีคำศัพท์ที่มีความหมายแสดงนัยแห่งอำนาจ บารมี และความยิ่งใหญ่ประกอบกับชื่อของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ด้วย

ขณะที่ในหน่วยหลัก แม้มีโครงสร้างความซับซ้อนที่น้อยกว่าหน่วยขยาย แต่ความน่าสนใจของหน่วยหลักคือการใช้คำเรียกญาติในภาษาไทย ได้แก่ “พ่อ” “แม่” “ปู่” “ย่า” และ “ตา” เข้าไปใช้เพื่อบอกสถานะของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งจะเชื่อมโยงกับความสัมพันธ์ถึงคนทรงเจ้าและผู้คนในสังคมที่ศรัทธา การใช้คำเรียกญาตินี้มีข้อสังเกตประการหนึ่งคือคำเรียกญาติทั้งหมดล้วนแต่เป็นคำไทยทั้งสิ้น ต่างจากหน่วยขยายที่จะใช้คำจากภาษาบาลีและ/หรือภาษาสันสกฤตมาประกอบ กรณีที่เป็นเช่นนี้ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะความต้องการจะแสดงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งศักดิ์สิทธิ์ผ่านเจ้าของตำแหน่งทรงเจ้ากับผู้คนในสังคมไทย ซึ่งต้องการให้ความสัมพันธ์นั้น เป็นไปในลักษณะความเป็นคนในครอบครัวที่ใกล้ชิดและทำให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นเหมือนผู้อาวุโสในครอบครัวดังที่ Chau (2018) ได้ศึกษาเปรียบเทียบคำเรียกบุคคลในภาษาไทยและภาษาเวียดนาม กล่าวว่า การใช้คำเรียกญาติสะท้อนให้เห็นว่า วัฒนธรรมเวียดนามและวัฒนธรรมไทยแม้มีลักษณะของวัฒนธรรมบางอย่างที่ต่างกัน แต่ก็มีบางอย่างที่เหมือนกัน ประการหนึ่งคือการแสดงความอ่อนน้อมถ่อมตนพร้อมกับการเคารพนับถือต่อผู้อาวุโส ดังนั้น การใช้คำเรียกญาตินี้

จึงแสดงถึงความอ่อนน้อมต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์พร้อมกับความเคารพต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในฐานะ
ผู้อาวุโสที่ใกล้ชิด และยังอาจเกี่ยวข้องกับความเชื่อเรื่องผีบรรพบุรุษที่อาจกลายเป็น
วีรบุรุษ (hero) เพื่อปกป้องคุ้มภัยลูกหลานให้ปลอดภัย (Shoocongdej, 2016, p. 94)

อีกประการหนึ่ง การใช้คำเรียกภูมิตินี้ไม่เพียงแต่จะแสดงถึงความอ่อนน้อม
และให้เกียรติในฐานะผู้อาวุโสแล้ว แต่ยังมีนัยของ “อำนาจ” (power) ที่ผ่าน
“ระบบอุปถัมภ์” (patronage system) โดยมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ดำรงสถานะเป็นผู้ให้หรือ
ผู้บันดาลให้เป็นไปตามความปรารถนาของผู้ร้องขอ เพราะเชื่อว่าผู้ใหญ่ต้องทำหน้าที่
ปกป้อง คุ้มภัย และช่วยเหลือผู้น้อย (Prasithrathsint, 2013, p. 29) พร้อมทั้งที่ยัง
ดำรงสถานะเป็นผู้ตัดสินหรือผู้ให้โทษ (Na Thalang, 1996)

การตั้งชื่อตำหนักทรงเจ้าในประเทศไทยในงานวิจัยนี้จึงเป็นงานวิจัยที่ได้
ผสมผสานแนวคิดทางไวยากรณ์กับการตั้งชื่อที่ชื่อได้สื่อถึงนัยแห่งความเชื่อของคนไทย
ที่มีต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ซึ่งเป็นวิถีปฏิบัติที่ตรงกันข้ามกับหลักปฏิบัติของศาสนาพุทธที่ให้
ความสำคัญต่อ “การกระทำ” ของตนเอง ดังคติธรรมที่ว่า “อตฺตา หิ อตฺตโน นาโถ ;
ตนแลเป็นที่พึ่งของตน” ดังนั้น ผลการวิจัยครั้งนี้จึงได้แสดงให้เห็นว่า แม้สังคมไทยจะมี
ศาสนาพุทธเป็นศาสนาหลักของชาติ แต่การดำเนินชีวิตของคนไทยก็ยังเปิดพื้นที่แห่ง
ความเชื่อและความศรัทธาต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในศาสนา “พราหมณ์-ฮินดู” และในลัทธิ
“ผี” ที่เป็นความเชื่อดั้งเดิม (Shoocongdej, 2016, p. 94) ควบคู่กันไปจนเป็นสังคม
“พุทธ-ผี-พราหมณ์” ได้อย่างลงตัว เพราะคนไทยจำนวนหนึ่งเห็นว่า “การทรงเจ้าเข้าผี”
สามารถจัดปัญหาทั้งสุขภาพ ร่างกาย และจิตใจ และช่วยบรรเทาความกังวลได้ดีกว่า
การพึ่งพิงจากหน่วยงานของรัฐ (Kittiasa, 2001, p. 2) ซึ่งก็สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง
การตั้งชื่อยันต์ของ Petthongna (2011) ที่ได้ชี้ให้เห็นว่า คนไทยมักพึ่งพิงต่ออำนาจ
อันลึกลับ และเชื่อว่าอำนาจนั้นจะปกป้องภัยพิบัติให้ตนเองได้

แม้มีงานที่ศึกษาการตั้งชื่อมาพอสมควร แต่การศึกษานี้เป็นการศึกษาเฉพาะ
การตั้งชื่อของตำหนักทรงเจ้าในประเทศไทยซึ่งใช้แนวคิดเรื่องความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์
และการจัดกลุ่มความหมายเป็นแนวคิดหลัก การใช้แนวคิดที่สัมพันธ์กับข้อมูลเช่นนี้จึง
ทำให้เห็นถึงความเชื่อและความศรัทธาของสังคมไทยที่มีต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ผ่านการสร้างคำ
ซึ่งมีผลิตภาวะสูง (productivity) ทำให้ตั้งข้อสังเกตได้ประการหนึ่งว่า การศึกษาความ
สัมพันธ์ระหว่างผู้คนกับความเชื่อในสถานที่ตั้งตำหนักต่าง ๆ ก็จะเป็นอีกแนวทางหนึ่ง
ที่จะต่อยอดและช่วยเผยให้เห็นการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันได้อย่างดี อีกทั้ง แนวคิด

วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ก็จะเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่น่าสนใจ เพราะจะเป็นการเปิดพื้นที่ทางวิชาการให้เข้าใจการสร้างภาพตัวแทนหรือเข้าใจถึงอัตลักษณ์ของผู้ทรงอำนาจ การประกอบสร้างของสังคมที่มีต่อความเชื่อดังกล่าว

เอกสารอ้างอิง

- Chaisomkhun, P. (2017). Housing Estates Naming in Chiang Mai. *Journal of Language, Religion and Culture*, 6(1), 35-58.
- Chau, N. T. T. (2018). Culture Reflected in Address Terms in Thai and Vietnamese Languages. *Journal of Mekong Societies*, 13(3), 77-99.
- Forbid Thailand and China to worship in different places and graciously to sell fresh water to the people. (1890, January 18). *Royal Thai Government Gazette*, 7(42), 375.
- Hongladarom, K. (2009). Indexicality in Thai and in Tibetan: Implications for a Buddhism grounded Approach. *Journal of Pragmatics*. 4(1), 47-59.
- Indrambarya, K. (2016). *Morphology*. Bangkok: Faculty of Humanities, Kasetsart University.
- Jiranantanaporn, S. & Singnoi, U. (2005). *Toponyms in the Lower Northern Part of Thailand*. Phitsanulok: Faculty of Humanity, Naresuan University.
- Kavilanan, S. (2011). *Noun Compounding in Sukhothai Stone Inscriptions* (Master's thesis). Naresuan University, Phitsanulok.
- Kittiasa, P. (2001). *Spirit Mediumship and Popular Healthcare Practices in Thailand*. Nakhon Pathom: Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre.
- Lehrer, A. (1974). *Semantic Fields and Lexical Structure*. Amsterdam: North Holland.
- Matthews, R. H. (1991). *Morphology*. Cambridge: Cambridge University Press.

- Mueansamai, P. (2019). The Naming of Dogs in Thailand: A Reflection of Thai Society. *Manutsayasat Wichakan*, 26(2), 316-346.
- Na Thalang, S. (1996). Thai Family. In *Thai Encyclopedia for Youth* (Vol. 22 Issue 7). Bangkok: Thai Junior Encyclopedia Foundation by His Majesty King Bhumibol Adulyadej the Great.
- NGThailand. (2018). *Reveal the circle of mediums from a perspective that you may not have known*. Retrieved from <https://ngthai.com/cultures/13172/spirit-medium/>.
- Nida, E. A. (1975). *Componential Analysis of Meaning*. The Hague: Mouton.
- Petthongna, K. (2011). The criteria and strategies used in Thai Yantras naming. *Wichcha Lournal Nakhon Si Thammarat Rajabhat University*, 30(1), 21-35.
- Phongsawat, C. (2013). Where Does a Worship of Rukkhatewada in Thai Society Get an Influence from Hinduism or Buddhism? *Institute of Culture and Arts Journal*, 15(1), 1-11.
- Pongsapich, A. (2006). *Cultural Diversity: Paradigms and Role in Civil Society*. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Prasithrathsint, A. (2013). *Sociolinguistics*. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Rattanawijan, S. & Srimuang, D. (2020). Ram Mae Bot Yai : Naming Postures and Cultural and Social Reflections. *Journal of Management Science Review*, 22(2), 159-168.
- Royal Society. (2013). *Royal Institute Dictionary*. Bangkok: Nanmeebooks.
- Shoocongdej, R. (2016). *Log Coffin Culture of Thailand in the Southeast Asian Context*. Bangkok: Charan Sanit Wong Press.
- Singnoi, U. (2005). *Noun Compounding in Thai*. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Siriwatananawin, W. (2001). *The Study of Thais Naming*. Nakorn Pathom: Thai Thesis Database.

- Thepkraiwan, T. & Sroikudrua, T. (2018). Language Use in Facebook Names of Thai High School Students in Khon Kaen Province. *KKU International Journal of Humanities and Social Sciences*, 8(1), 185-207.
- Wongthai, N. (2012). Conceptual metaphors of death in Thai. *Journal of Language and Culture*, 31(1), 44-64.